

Samler bøger ind

Rachel Röst har ene kvinde sat et originalt projekt i søen. Hun samler alle og unge mennesker.

Af Ditte Blædel

Rachel Röst's forældre var mormoner med en livsform, der var meget forskellig fra det almindelige. Det eneste, der hjalp hende som barn, var, at der lå et bibliotek i nærheden. I bøgernes verden fandt og oplevede hun alt det, som var noget andet end det, hun kendte hjemme fra.

- Jeg mødte den normale verden i bøgerne. Jeg så også, at der var kærlige forældre og i det hele taget andre måder at leve på, siger hun.

Et frisk pust af muligheder

Rachel Röst, der er uddannet i litteraturvidenskab, lægger ikke skjul på, at det var viden og bøger, der satte hende fri fra den mormonske religions spændetrøje:

- Jeg turde være nysgerrig og forstod, hvorfor uddannelse kan virke farlig i religiøse miljøer.

Som barn havde hun en følelse af, at hun manglede noget, men hun vidste ikke helt, hvad det var. Ved bøgernes hjælp dæmrede det dog efterhånden for hende, hvad der var galt.

Rachel Röst er selv vokset op med en livsform, der var meget forskellig fra det almindelige. I bøgernes verden fandt og oplevede hun alt det, som var noget andet end det, hun kendte hjemme fra.

Af den grund føler hun nu som voksen, at hun bør gøre en indsats, så sårbare børn og unge rundt om i landet har adgang til et bibliotek og bøger.

Projektet *Læs for livet* har været i gang i halvandet år, hvor Rachel Röst har været med til at oprette mindre biblioteker på en lang række institutioner.

- Et bibliotek skal give et frisk pust af mange muligheder til børnene, og det er vigtigt, at børnene har valgmuligheder, bliver lyttet til og bliver inspireret til at tage initiativ, fortæller projektmanageren Rachel Röst til *Børn og Bøger*.

Undervejs har hun mødt mange pædagoger, der er blevet ikke så lidt overrasket over effekten af bøgerne. Måske fordi deres tilgang har været skæv:

- Pædagogerne har måske i det hele taget haft for lave forventninger til børnene, siger hun.

Bøger skaber dialog

Da Rachel Röst kom ud på institutionerne, blev hun nogle gange mødt med indvendinger som: *Børn læser jo ikke bøger nu om dage*.

Hun har da også hørt en lille knægt sige: *Jeg læser kun sms'er*.

Men når hun fik talt lidt mere med børnene, viste det sig, at de alligevel havde interesser, der i høj grad kunne styrkes af læsningen af bøger. Drengen, der kun læste sms'er, ville f.eks. alligevel gerne læse nogle bøger om fodbold.

På et asylcenter var der en 15-årig, som ikke uden ironi udtalte, at *vi er jo bare asylbørn*.

Det viste sig, at drengen havde læst de store klassikere på sin computer, og to dage efter hendes besøg skrev han til hende og

d til udsatte børn

...e bøger, hun kan få fat i, og deler dem ud til institutioner for udsatte børn

spurgte, om hun mon kunne skaffe værket *Sofies verden* af Jostein Gaarder, fordi han og en kammerat så gerne ville læse det.

Også han var blevet undervurderet af sine omgivelser. Det gælder i det hele taget, at børn, der lever i krise, sorg eller stress føler sig meget ensomme. Som om de er alene i verden, og ingen kan forstå dem.

Men i bøgernes verden kan børn få en pause med plads til refleksion og måske derigennem begynde at få indsigt og erkendelse i deres problemer.

Begyndte med provokation

I bøgernes univers fyldt af fiktion kan der blive sat ord på barnets krise og skabt lettelse, så smerte og forvirring ikke længere virker farlig, fremmedartet og ensomt – bøger kan kort fortalt på helt usædvanlig vis skildre noget alment og fælles.

Rachel Röst peger på, at børn på institutioner er bagud helt fra start, hvad angår viden:

- Nogle ved ikke engang, hvad en ko er. Ja, de har ingen viden om de mest simple hverdagsting. De har ikke haft adgang til bøger eller samtale omkring spisebordet eller til museer.

På den måde kommer de sårbare børn til at tro, at de er langsomme og dumme på trods af, at deres vanskeligheder hænger sammen med deres nærmiljø og opvækst.

Det hele begyndte med, at Rachel Röst til et bryllup sad ved siden af en erhvervsmand, som provokerede hende med skråsikre udtalelser om de svage i samfundet:

- Han havde den holdning, at udsatte bare skulle tage sig sammen, og at det handlede om dovenskab og sådan noget.

Det gjorde hende meget vred, at denne

privilegerede mand, som tjente mange penge, ikke anede noget om de udsattes vilkår.

Med indignation i blodet gik Rachel Röst hjem den aften og funderede over, hvordan hun kunne lave om på den type indstilling og være med til at præge og ændre de skæve forhold.

Læs for livet

- Jeg har jo selv været udsat og set andre kæmpe. Nogle gange var det lykkedes, men andre gange ikke. Jeg havde forstået nogle af de komplekse mekanismer, der gør, om man lykkes – eller ej – i samfundet.

Rachel Röst havde som barn selv følt sig udenfor og mærket på egen krop, hvad det vil sige at være omsorgssvigtet – men hun havde som nævnt også fundet en vej ud af det hele: Bøgernes verden!

Derfor fik hun ideen, at hvis man i stor skala kunne placere bøger der, hvor de udsatte børn kan komme til dem, så kan man hæve deres læseniveau og derigennem også give dem forudsætninger for en bedre skolegang.

Hermed kom projektet *Læs for livet* til

I Rachel Röst's hjem er der mange bøger – og bøger skal være lige ved hånden. Med projektet Læs for livet vil hun give sårbare børn og unge samme mulighed, som hun selv fik, for at finde en udvej.

Projektmageren

Rachel Röst (født 1976) er uddannet i litteraturvidenskab fra Københavns Universitet og har to børnebogstitler bag sig.

I juni 2012 igangsatte hun nonprofit-projektet *Læs for Livet*, som samler bøger ind og skaber små biblioteker til steder, der huser sårbare børn og unge i længere tid, såsom julemærkehjem, krisecentre og børnehjem.

Læs mere på www.laesforlivet.dk.

verden. Rachel Röst begyndte at samle bøger ind både fra forlag og fra sit eget forfatternetværk og ringede rundt til forskellige institutioner for at høre, om de ville have nogle bøger.

Hun henter selv bøgerne og bringer dem selv ud. Oprindeligt havde hun hele sit hjem fyldt med bøger, men nu har hun fået et kælderrum på Østerbro, hvor der også er en lille butik og nogle frivillige, der hjælper hende.

Hun har haft kontakt til alle de store forlag og får indimellem store boggaver, f.eks. for nylig én på 5.000 bøger fra et forlag.

Opdyrker nye læsere

Dét at makulere bøger er simpelthen en uting for Rachel Röst. De skal bruges – og selvfølgelig også genbruges:

- Der bliver smidt så mange bøger ud, som nye læsere kan have glæde af, siger hun og tilføjer:

- Jo flere bøger, der doneres, jo mere kommer det til at gavne selve forlagsmiljøet. Mit projekt bidrager jo til at opdyrke nye læsere.

I samarbejde med institutioner – og så vidt muligt børnene og de unge selv – udvælger hun titler, der matcher aldersgrupper, interesser og læsefærdigheder, og sammensætter på den baggrund et lille lokalt bibliotek på mellem 100 og 800 bøger.

Bibliotekerne bliver anbragt, så de hører til i et af de rum i institutionerne, der bruges mest:

- Man skal snige bøgerne ind i deres liv, siger hun med et smil.

Vejen til, at et ungt, udsat menneske griber en bog for at læse den, går gennem opmærksom samtale, hvor der lyttes nøje efter, hvad de unge siger. Det gælder om at spørge: *Hvad interesserer du dig for?*

De børn og unge, Rachel Röst taler med, er nogle, der har lidt nederlag, og nu drejer det sig om at finde den rigtige bog til dem, så en ny verden kan åbne sig, og den unge kan se sig selv i en ny sammenhæng.

Potentielle mønsterbrydere

Det er Rachel Røsts erfaring, at det er meget bedre at tale med børnene om bøger og emner i stedet for det sædvanlige *Det er så synd for jer*-agtige. I det hele taget må de voksne vise nogle nye forventninger til udsatte børn og unge:

- Når de drømmer sig væk i en god bog, kan de føle, at de er noget særligt. Allerede her går vejen mod, at det udsatte barn kan blive en potentiel mønsterbryder.

Hun husker selv, hvordan det var, da hun kom på ungdomspension. Der var der overhovedet ingen bøger, men dét skal der laves om på nu, siger hun med eftertryk.

I øjeblikket løber Rachel Røsts projekt rundt gennem legatstøtte samt ved at holde foredrag og fundraise. Kunststyrelsen støttede projektet indtil august 2013, og hun håber på længere sigt at kunne blive helt selvstændig og leve af initiativet.

- Jeg synes, det er rigtig meningsfyldt. Jeg er glad for at møde børnene og bliver hele tiden overrasket over, hvor seje og livsglade de egentlig er – navnlig når man ved, hvad de har gået igennem, slutter hun.